

Kretsloppstänkande och ett attraktivare landskap genom Leader

De flesta Leaderprojekt finns inom landsbygdsprogrammets axel 3, men Leader kan också vara med och bidra till att målen i de andra axlarna uppnås.

Text: Gunilla Sandberg | Foto: Johan Olsson

Idag finns 40 verksamhetsklara Leaderområden i Sverige. Tillsammans har dessa områden hittills fattat 116 projektbeslut till ett totalt belopp av 46,3 miljoner kronor.

– De flesta Leaderprojekt ligger i den tredje axeln, men glädjande nog finns det också flera Leaderprojekt i de övriga axlarna, berättar Beata Allen på Jordbruksverket.

Leaderprojekt i axel 2

I axel 2, vars målsättning är att bevara och utveckla ett attraktivt landskap, finns idag cirka 10 % av Leaderprojekten. I våras beslutade Leader Rådet att ge projektet ”Användning av humana näringsämnen för ekologisk odling” bifall på sin ansökan.

– Det är ett klockrent axel 2-projekt som har en miljöinriktning kopplat till utveckling på landsbygden. Projektet passar väl in i vår strategi, där ett av våra insatsområden är miljö och energi ur ett lokalt perspektiv, berättar Carin Alfredsson, verksamhetsledare.

Bred samverkan kring kretsloppstänkande

Projektet bygger på ett brett samarbete mel-

lan en enskild lantbrukare, Tanums kommun, Hushållningssällskapet och med Dingle Naturbruksgymnasium som projektägare. Lars Skogh, projektledare, berättar att projektet vill testa hur regelverket, livsmedelsproducenterna och marknaden ställer sig till att näringsämnen från Tanums urinseparatorande toaletter används för att gödsla energigrödor. Energigrödor, som via biogasrötning sedan är tänkta att användas till att gödsla vall för produktion av ekologiskt kött.

– Projektet sätter fokus på näringskedjan och sluter kretsloppen på ett bra sätt säger Krister Olsson, en av projektets initiativtagare.

Tillgänglig och attraktiv fågelsjö

Ett annat Leaderprojekt som finns under axel 2 är ”Fågelvägen, etapp 1”. Projektet handlar om att göra en känd fågelsjö, Björken, mer tillgänglig för barnfamiljer och handikappade. Tidigare insatser från en ideell förening i form av bland annat röjning, har gjort att landskapet runt sjön nu öppnats upp. Det har bland annat inneburit att den biologiska mångfalden ökat, fågellivet blivit rikare och myggorna blivit färre.

– Projektet fokuserar på att bevara och utveckla ett attraktivt landskap, vilket gör att det hamnar i axel 2, berättar Ewa Ryhr Andersson, verksamhetsledare på Leader Växtlust.

TIPS

I januari utkommer nätverkskansliet tillsammans med LRF med en skrift som ska inspirera till Leaderprojekt inom axel 1 och 2.

Allt fler Leaderområden godkända runt om i Europa

Under det första kvartalet av 2009 förväntas cirka 2125 Leaderområden vara godkända. Det rapporterades under Leader subcommittee's möte i Bryssel den 26 november.

I slutet av november samlades representanter från förvaltningsmyndigheter och nationella landsbygdsnätverk från EU:s samtliga medlemsländer för att delta i ett första möte med det så kallade Leader subcommittee.

Kommissionen och Contact Point arrangerade mötet

Mötet arrangerades i Bryssel av Kommissionen och Contact Point för det europeiska landsbygdsnätverket, vars uppgifter är att sprida information om landsbygdsprogrammet, underlätta transnationella samarbeten samt vara en kontaktlänk mellan EU-kommissionen och de olika ländernas landsbygdsnätverk. Mötet innehöll också presentationer över hur Leader ser ut i Europa i dagsläget.

– Idag finns det 1295 Leaderområden beslutade i hela EU, men totalt förväntas cirka 2125 områden bildas. Spanien, Frankrike, Tyskland, Italien, Storbritannien och Polen kommer att vara de länder som har flest Leaderområden, berättar Nils Lagerroth som delar sin arbetstid mellan Contact Point och det svenska Landsbygdsnätverket.

Svenska Leaderprojektet Sixten presenterades

Mötet avslutades med presentationer över en rad Leaderprojekt med exempel från de tre axlarna och där Jenny Nylund, Leader Upplandsbygd och representant för det svenska Landsbygdsnätverket, presenterade ungdomsprojektet Sixten som ett projektexempel från Leader inom axel 3.

Gunilla Sandberg

Mer information om det Europeiska nätverket och vilka från Sverige som deltar finns på www.landsbygdsnätverket.se/huvudomraden/omnatverket

Leader är viktigt för miljöarbetet

Programarbetet tuffar på. Av statistiken kan vi se att beslutsläget ser bra ut och blivit bättre även i tidigare underutnyttjade åtgärder. I tider av lågkonjunktur och omställning blir våra ansträngningar än viktigare. Det är viktigt att alla vi aktörer runt om på landsbygden är med och möter utmaningarna som kommer med klimathot, lågkonjunktur och strukturförändringar. Rätt använt ger landsbygdsprogrammet oss rika möjligheter att möta dessa utmaningar. I kärva tider blir det än viktigare att resurser kan kopplas samman och nyttjas effektivt, vilket är en viktig strategi för hela programmet men i synnerhet för Leadergrupperna. Flera av de hittills registrerade 116 Leaderprojekten har en tydlig miljöprofil. Två av dessa kan du läsa om i detta nyhetsbrev. Glädjande kan vi också konstatera att redan nu är ett 10-tal ungdomsprojekt igång, en bra start i arbetet med att öka ungdomars inflytande i landsbygdsutvecklingen och bli delaktiga i att nå målen med landsbygdsprogrammet.

Året lider mot sitt slut och så gör även Leader+ arbetet. Det innebär att www.leaderplus.se inte uppdateras mer. All nätverksinformation som rör Leader finns framgent på www.landsbygdsnatverket.se. Information om Leader finns också att hämta på www.sjv.se.

Till sist vill jag önska er en välförtjänt julledighet. Passa på att ladda om batterierna inför ett innehållsrikt 2009. Nästa nyhetsbrev kommer i februari men innan dess hoppas vi få se er på konferensen Kreativ Landsbygd den 4-5 februari i Jönköping.

Tills dess; ha en riktigt God jul och Gott nytt år!

Maria Gustafsson
Verksamhetsledare

Nu kommer skogsstöden igång på allvar

Från och med årsskiftet kommer skogsägare och yrkesverksamma inom skogsnäringen fullt ut att kunna söka stöd via landsbygdsprogrammet för vissa skötselåtgärder. Sedan tidigare går det att söka stöd för kompetensutveckling i skogliga frågor.

Text: Jessica Hagård | Foto: Michael Ekstrand

Skogsstyrelsen är ansvarig myndighet för tre av stöden i landsbygdsprogrammet och ser intressanta möjligheter för skogsägare och verksamma inom skogsbruket.

– Ytterst är målet med landsbygdsprogrammet att utveckla vår landsbygd. I det arbetet utgör utveckling inom den skogliga sektorn en mycket viktig del och bidrar även till att förverkliga de skogspolitiska målen, säger Staffan Norin, skogs- och landsbygdsdirektör på Skogsstyrelsen.

Det finns alltså stöd för att anordna eller själv delta i kompetensutveckling om skog. Stöd kan fås upp till 100 procent av de faktiska kostnaderna. Det rör sig om kompetensutveckling inom nio prioriterade områden. Bland annat handlar det om ökad beställarkompetens hos skogsägare, företagsutveckling, ny teknik, bioenergi och hållbart skogsbruk.

Andra stöd som finns att söka

Från och med årsskiftet blir det också möjligt att söka pengar för att öka arealen ädellövskog. Det gäller skogsägare i Götaland och Svealand (dock inte Dalarnas län). Ersättningen för faktiska kostnader kan beviljas med upp till 20 300 kronor per hektar. Det blir också från och med årsskiftet möjligt att söka stöd för att bevara och utveckla skogens mångfald. Stödet ska gå till skogsägare för kostnader för så kallad målklassning av skogsbestånd och skötsel av natur- och kulturmiljövärden. Det kan handla om ersättningar på upp till 7 000 kronor per hektar.

Över 600 miljoner kronor finns att dela ut

Programmet sträcker sig till och med 2013. Det finns totalt 314 miljoner kronor för kompetensutveckling och 308 miljoner kronor för skogens mångfald och ädellöv. Det är viktigt att komma igång i tid, tyngdpunkten ligger på åren 2009-2011 så pengarna kan vara slut före 2013.

– Skogsstyrelsen är en myndighet som finns på över 100 platser i landet och ska jobba för såväl en klok nationell prioritering, som att den lokala initiativkraften och länens delaktighet tas tillvara i arbetet. Ett mervärde är just att vi nu får möjlighet att intensifiera arbetet med våra omvärldskontakter och externa samverkan genom bland annat medverkan i länsstyrelsernas partnerskap och kontakter med landets leader-områden, avslutar Staffan Norin.

Friteatern och Skogsstyrelsen samverkar med humor, fakta och musik från skogen

Oväntade möten kan ge upphov till många konstruktiva samarbeten. I det här fallet började allt under en tågresor då Friteaterns Eva Janstad och Skogsstyrelsens Lars Ambrosiusson och Sofia Österdahl kom att tala om huruvida Friteatern och Skogsstyrelsen kunde samverka för att nå landsbygdsbor bättre. En tanke som kom att utvecklas till ett lyckat samarbete.

Text: Jessica Hagård | Foto: Friteatern

Friteatern har stor erfarenhet av att möta landsbygdsbor.

Idén mynnade ut i en informationskväll om skogens sociala värden som Friteatern och Skogsstyrelsen arrangerade i byn Kråkberg tillsammans med Kråkbergs bystugeförening. Skogsstyrelsens information om skogens betydelse för hälsan och om närliggande smultronställena, varvades med musik och skrönor av Friteatern.

– Det blev en mycket lyckad kväll. Ett sjuttioal personer anslöt vilket är dubbelt så många som brukar komma till liknande träffar Skogsstyrelsen anordnar, berättar Sofia Österdahl.

Har valt att arbeta på landsbygden

Både Skogsstyrelsen och Friteatern har lång erfarenhet av att möta människor ute i

landsbygdsskommuner och från bägge håll betonar man att det haft betydelse för det lyckade utfallet. Friteaterns ensemble den här kvällen bestod av tre personer, bland annat Mats Nolemo som har lång erfarenhet av att arbeta med uppsökande teater:

– Oavsett vad man vill informera om, ska man komma ihåg att det människor först och främst vill är att skratta ihop och det vi är bra på är att få folk att skratta, säger Mats Nolemo

– Men Friteaterns deltagande i ett sådant här sammanhang handlar inte bara om att lätta upp stämningen. Vi försöker koppla vårt deltagande till ämnet på ett sådant sätt att sammanhanget fördjupas, det är jätteviktigt, betonar Eva Janstad.

Ser gärna ett vidare samarbete

Informationskvällen om skogens sociala värden var en del av ett nationellt uppdrag och Sofia Österdahl ser gärna att samarbetet med Friteatern fortsätter.

– Allt jag behöver är klartecken från ledningshåll så att vi kan fortsätta att samarbeta, antingen inom det här uppdraget eller vid andra, liknande informationsträffar. Även om det kostar en slant extra så vinner vi mycket i slutändan på ett samarbete. Folk orkar lyssna bättre när informationen blandas med andra inslag. Friteatern är jätteproffsiga och vår information når ut på ett bättre sätt, avslutar hon.

Medlem har ordet

Att bygga land

Jag gillar ordet landsbygd. Säkert beroende på att jag är uppväxt i underbara Värmland, men också själva ordet landsbygd – att bygga land. Ordet liksom sjuder av aktivitet, vilja och framtidstro.

Skogen är för mig landsbygdens vagga. Den omger och ger dimensioner, såväl själsliga som materiella. Skogens stora betydelse för Sverige, med sina råvaror för trä, massa och papper och därmed för arbete och välfärd, är väl känd. När EU i mars 2007 satte målet om att 20 procent av EU:s energianvändning ska komma från förnybara källor år 2020, blir skogen central. Ungefär 90 procent av Sveriges bioenergi kommer från skogen i form av avverkningsrester och olika restprodukter från skogsindustrin.

Skog är inte bara träd. Skogslandskapet är en mångfacetterad resurs med en sammanflätad värld av mark, vatten, växter och djur. Ett mångfacetterat landskap ger förutsättningar för ett mångformigt nyttjande. Och ett landskap för människor. Det måste finnas goda livsvillkor på landsbygden för att en långsiktig hållbar utveckling i hela landet ska vara möjlig.

Genom Landsbygdsnätverket och Leadermetoden kan nya kontakter och viktiga samarbeten uppstå. För bygdens människor och den biologiska mångfalden existerar inte ett separat jordbrukslandskap, skilt från ett skogs- eller ett upplevelselandskap. Skogen får en allt mer självklar betydelse i vårt tänkande. Självhushållets skogsbonde brände tjära och kolade åt bruken. Dagens brukare av skogen hittar andra

möjligheter. Med de nya stöden som Skogsstyrelsen hanterar kan vi få extra kraft i det arbetet.

För ca 400 år sedan flyttade initiativrika finländare in till bland annat mina värmländska skogsbygder; de odlade, brukade skogen och skapade en framtid och en kultur. Idag flyttar danskar, holländare och människor från övriga världen in. Tillsammans med oss gamla ”landsbygdare” byggs landet vidare, delvis med andra idéer och byggklossar än förr. Och där, som en vagga, finns skogen.

Staffan Norin

Skogs- och landsbygdsdirektör, Skogsstyrelsen

Första mötet med det vetenskapliga rådet för landsbygdsutveckling

I slutet av november träffades för första gången det nybildade vetenskapliga rådet för landsbygdsutveckling i Stockholm. Rådet som består av elva ledamöter har bildats genom ett initiativ från Formas och Landsbygdsnätverket.

Text: Gunilla Sandberg | Foto: Kerstin Diamant

Leif Berndtsson, Landsbygdsnätverkets forskningssamordnare, berättar att mötet bland annat resulterade i att kansliet nu fått i uppgift att från praktiker samla in frågeställningar som forskarna kan diskutera vid nästa möte.

– Vi ska helt enkelt titta på vilka behov praktikerna har och hur forskarna kan förhålla sig till dessa, säger Leif.

Rådet betydelsefullt för landsbygdsforskningen

Katarina Eckerberg, professor i offentlig förvaltning, Umeå universitet samt vice direktör på SEI, Stockholm Environment Institute, ingår i det vetenskapliga rådet. Katarina berättar att rådet fortfarande är inne i ett formativt skeende och där allt fortfarande känns ganska nytt.

– För mig är det betydelsefullt att ingå i rådet. Det gör att jag kan vara med och utveckla och stödja landsbygdsforskningens roll i Sverige och i Europa, säger Katarina.

– Jag ser också en fördel med att kunna ha ett fågelperspektiv på dessa frågor, då alla de forskare som ingår i rådet verkar inom olika miljöer och forskningsprogram. Det gör att vi tillsammans kan agera brygga mellan forskning och praktik, menar Katarina.

Bidrar med globalt perspektiv

Katarina ser också andra fördelar med att ingå i rådet.

– Vi kan aktivera oss i seminarier och te- magrupper samt agera resurspersoner i olika sammanhang beroende på vilket perspektiv

Katarina Eckerberg, SEI

vi forskare har, fortsätter Katarina. Jag ser att min roll också kan vara att tillföra ett globalt perspektiv, med tanke på mitt arbete vid SEI, avslutar Katarina.

Rådet fick under mötet också ge synpunkter vad gäller den planerade mångvetenskapliga konferens som är planerad till våren 2010. Nästa möte med det vetenskapliga rådet kommer att hållas under april månad.

Minnesanteckningar och presentation av forskarna i rådet finns på www.landsbygdsnätverket.se/huvudomraden/omnatverket/vetenskapligradet

Jordbruksverket vill se kompletteringar

Den 31 oktober var sista dagen för Sametinget och länsstyrelserna att komma in med sina reviderade strategier för landsbygdsprogrammets genomförande till Jordbruksverket.

Text: Gunilla Sandberg | Foto: Jessica Hagård

Arbetet med revideringen har pågått sedan i våras, berättar Roland Sten, samordningsenheten, Jordbruksverket.

– I början på december skickade vi till-

Roland Sten, Jordbruksverket

baka de reviderade strategierna för att de skulle kompletteras, säger Roland.

Kompletteringar behövs

Det är främst inom tre områden som Jordbruksverket begärt in kompletteringar från länsstyrelserna. Först gäller det motiveringarna till hur pengar ska fördelas mellan de olika axlarna i programmet.

– Många län har inte beskrivit eller förklarat varför man valt den fördelning man gjort. Det vill Jordbruksverket få en motivering till, säger Roland.

Kompletteringarna handlar också om underrepresenterade grupper så som kvinnor, ungdomar och olika invandrargrupper.

– Här gör ibland länen det lätt för sig och hänvisar istället till olika stöd där man prioriterar till exempelvis kvinnor. SJV ser hellre att man gör andra typer av insatser som kommer den speciella målgruppen tillgodo, fortsätter Roland.

En annan kommentar som tagits upp i samband med revideringen är landsbygdsprogrammets koppling till andra program som ligger nära, till exempel regionalfonden och de övriga strukturfonderna.

– Landsbygdsprogrammet lever inte i ett vakuum. Därför ser vi helst att det finns ett slags forum på länsstyrelserna för att hantera detta. Det finns två skäl till det, menar Roland. Dels ett strikt juridiskt, där ett projekt inte kan få stöd två gånger, och dels för de synergieffekter som kan uppstå. Flera län har redan ett nära samarbete med andra program medan några har det inte, vilket vi gärna ser och har tagit upp i kommentarerna, avslutar Roland.

*Erfarenhet är en
förstådd iakttagelse*
Immanuel Kant